

| Let's stick together | www.schonox.se |

Maj 2010
Ersätter tidigare anvisning daterad mars 2009

Denna arbetsbeskrivning gäller för montering av keramik i våta utrymmen, t ex badrum. Läs igenom hela broschyren innan du påbörjar arbetet. Om du ska lägga keramik på golv i torra utrymmen, gå till rubriken **montera keramik**.

Allmänna förutsättningar

Underlaget ska vara anpassat för spackel, tätskiktssystem, kakel och klinker i bostadsmiljö, duschrum, tvättstugor, toaletter mm. Material och underlag ska ha en temperatur på minst +10°C.

Befintliga ytskikt ska avlägsnas. Alla våtrum med keramisk beklädnad ska först förses med ett tätskiktssystem. Som våtrum räknas golv- och vägg som utsätts för vatten/eventuellt utläckande vatten. På vägg ska tätskiktet avslutas max 10 mm under tak/väggvinkeln. Underlaget ska vara torrt, rent och hållfast. RF ska vara 85% vid tätskiktssystem med folie och övriga system 90%.

Förutsättningar för rör och golvbrunn

Vi följer Säker Vatteninstallations rekommationer för hur brunnar och rör ska monteras mm. Brunnar tillverkade före 1990 ska bytas ut. Rör ska vara fixerade enligt rörleverantörens anvisningar.

Säkerställ att området runt brunnen är rent för att undvika dålig vidhäftning. Golvbrunnen ska vara fast förankrad i bjälklaget och monterad enligt brunnstillverkarens anvisningar. Brunnen ska vara monterad i nivå med färdigt undergolv/tätskikt.

Fallbyggnad

Det ska alltid finnas fall mot golvbrunnen i våtutrymmen. Golvbrunnen ska anpassas till spackelskiktets tjocklek. Fallet ska ha en lutning på 1:100–1:200 (10 mm/m–5 mm/m) i de delar av utrymmet som inte utsätts för frekvent vattenbegjutning. I de delar som regelbundet utsätts för vatten ska lutningen vara 1:50–1:150 (20 mm/m–6,7 mm/m). I specifika fall kan annan lutning avtalas.

Golvvärme

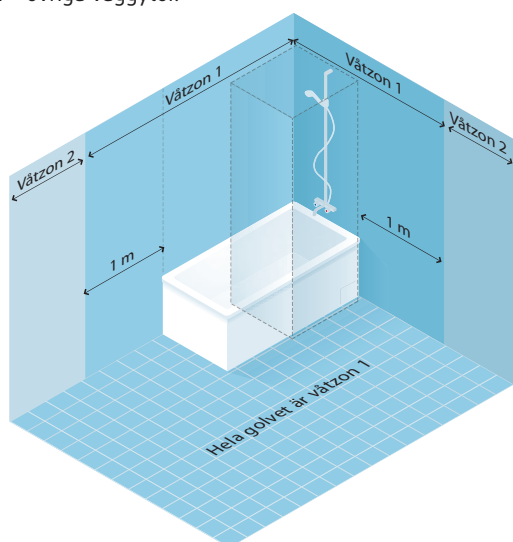
Minsta spackelskikt för elgolvvärme, max 7 mm tjocklek på kabel, är 15 mm. Vid vattenburen värme ska spackelskiktet vara ca 10 mm över röret. Lämpliga spackel att använda är SCHÖNOX TXF och TX för el- och vattenburen golvvärme. Vid vattenburna system kontakta golvvärmeleverantören.

Observera att permanenta elinstallationsarbeten endast får utföras av elinstallatör enligt 6 § i elinstallatörsförordningen (1990: 806 §). Installation av golvvärmekabel är att betrakta som permanent.

Våtrum indelas i våtznor

Våtzn 1 = Väggarna vid badkar/dusch och ytterligare minst en meter på vägg samt våtrumets hela golvyta. Om del av yttervägg ingår i våtzn 1 ska hela väggen behandlas som tillhörande våtzn 1.

Våtzn 2 = övriga väggytor.

Övriga utrymmen

I toaletter, tvättstugor och utrymmen med varmvattenberedare ska golvet beläggas med tätskikt. Tätskiktet ska dras upp på vägg min 50 mm.

Skivmaterial vägg/golv

Enligt Byggkeramikrådets Branschregler för Våtrum (BBV 10:1) får endast skivmaterial anpassade för våtrum användas i våtzn 1. Vilka dessa våtrumsskivor är finner du på Byggkeramikrådets hemsida, www.bkr.se/Våtrumsskivor och block. Se även skivleverantörens anvisningar. Kartongklädd gipsskiva ska inte användas i våtzn 1.

Träbjälklag

Avståndet mellan bjälkarna avgörs beroende på storleken på ytan, se nedan, i övrigt är anvisningen den samma.

Ytor under 10 m²: bjälkar med cc 600.

Ytor över 10 m²: bjälkar med cc 300.

Förutsättningar: bjälkar 220 x 45 mm. Ytorna som utsätts för tunga badkar eller vibrerande maskiner, ska ha cc 300. Limma och skruva golvspånskivor (typ V313/P5) min 22 mm tjocklek, på bjälkar med max 4200 mm mellan bjälklagsstöd. Prima och avjämna golvspånskivorna med SCHÖNOX TX/TXF minst 12 mm vid lägsta punkt tillsammans med armeringen SCHÖNOX Rotnät eller Renotex, se separat anvisning på www.schonox.se.

OBS! Tänk på att alltid täta springor mellan golv och vägg och vid golvbrunnen.

Val av tätskiktssystem

Det är inte keramikplattorna som gör att underlaget blir vatten- och ångtätt utan det är tätskiktet som ligger bakom keramiken. Om golv och vägg har olika underlag går det bra att använda olika tätskiktssystem. Vilken typ av tätskiktssystem som ska användas beror på underlaget och våtznen, se tabell och ritning.

Det finns tre olika typer av system för tätning av våtrum:

Tätskiktssystem	VTvF och VTgF WetStop folie	VTv1 och VTg1 SCHÖNOX KH SCHÖNOX HA	VTv2 och VTg2 SCHÖNOX SPR SCHÖNOX HA
Beskrivning	Ång- och vattentät folie som ger samma täthet över hela ytan.	Två produkter som rollas upp. 1. Primer 2. Gummimembran.	Två produkter som rollas upp. 1. Ångspärr 2. Gummimembran.
Ånggenomgångsmotstånd	Ca 4 500 000 s/m	Ca 163 000 s/m	Ca 1 100 000 s/m

I de tre olika systemen ingår alla typer av tätningar för att få ett komplett godkänt våtrum.

Underlag	Våtzn 1	Våtzn 2
Våtrumsskivor	VTvF, VTgF	VTvF, VTgF VTv1, VTg1* VTv2, VTg2
Kartongklädd gipsskiva	-	VTvF, VTgF VTv1, VTg1* VTv2, VTg2
Spacklade träbjälklag	VTvF, VTgF	VTvF, VTgF VTv1, VTg1* VTv2, VTg2
Massiva konstruktioner, betong, puts och/eller murverk.	VTvF, VTgF VTv1, VTg1* VTv2, VTg2	VTvF, VTgF VTv1, VTg1* VTv2, VTg2

* Beställaren/byggherren ska utföra en fuktsäkerhetsprojektering på alla underlag/konstruktioner när VTv1 och VTg1 används. I annat fall ska något av de övriga tätskiktssystemen användas.

OBS! Vid materialval våtrumsmatta på golv samt kakel på vägg, ska tätskiktssystemet inkl tätband överlappa våtrumsmattan med minst 30 mm.

Tätskiktssystem med folie - VTvF och VTgF

Vägg. Börja valfritt med vägg eller golv. Oavsett ska systemen överlappas med 50 mm och kanterna förslutas.

1. Underlag **2.** Tätband SH/KL och Inner/Ytterhörn **3.** SCHÖNOX WSA lim **4.** SCHÖNOX WSF folie **5.** Övriga tätningar **6.** SCHÖNOX HA= försegling av tätningar **7.** Fästmassa
2. Ta bort eventuellt damm och lösa partiklar för att få bästa möjliga vidhäftning.

3. Börja med att pensla SCHÖNOX HA i hörnan. Montera manschetten för inner/ytterhörn i blöt SCHÖNOX HA, tryck fast ordentligt.

4a. Tätband WetStop KL. Mät och kapa längderna längs med väggarna. Applicera SCHÖNOX HA i golv/väggvinkeln och övriga vinklar samt montera tätbandet i blöt SCHÖNOX HA.

4b. Självhäftande tätband WetStop SH Mät och kapa längderna längs med väggarna. Dra bort skyddspappret ca 20-50 cm i taget och montera tätbandet i golv-/väggvinkeln etc.

5. Mät ut våderna från tak till golv så att våderna överlappar tätbandet i golv/väggvinkeln med ca 50 mm. Rulla SCHÖNOX WSA på väggen ca 3,2-4 m²/kg.

Tips! För icke sugande skivor (fråga skivleverantören) är det bättre att sprida limmet med Limspridare 6103, för att undvika blåsbildning på SCHÖNOX WSF.

6. Montera och gnid fast SCHÖNOX WSF med verktyget Gnidde. Tryck fast ordentligt. Överlappa våderna fram till de svarta strecken. Skär ut hålen i SCHÖNOX WSF, där rör och dylikt kommer ut från väggen.

7. När alla våder är uppsatta förslut överlappningar/skarvarna både under och över med SCHÖNOX HA.

8. Pensla SCHÖNOX HA runt röret.

9. Trä på anpassad rörmanschett och tryck fast ordentligt.

10. Pensla ett täckande lager SCHÖNOX HA över skarven mellan manschett och folie. När allt är torrt, kan keramik på vägg monteras.

11. Övergång mellan tätskiktssystemen. Rulla ingående produkter för VTv1 alt VTv2 upp på SCHÖNOX WSF, fram till det lodräta strecket.

Golv. Förbered golvbrunnen innan montering av WetStop MG brunnsmanschett. **JAF0:** Ta bort gummiringen och placera skärmallen i golvbrunnen. **PURUS:** Placera Purusknivens fot i brunnen. **BLÜCHER:** Placera insatsen i golvbrunnen och se till att benen greppar in i mutternorna.

1. Avlägsna skyddspappret på brunnsmanschetten och montera över brunnshållet. Var noggrann så det inte bildas luftfickor eller blåsor.

2. Mät ut våderna mellan väggarna så att våderna överlappar tätbandet i golv/väggvinkeln med ca 50 mm. Applicera SCHÖNOX HA på brunnsmanschetten samt tätbandet i golv/väggvinkeln.

3. Övrig golvyta rollas med SCHÖNOX WSA ca 3,2-4 m²/kg. **Tips!** För att undvika blåsbildning på SCHÖNOX WSF kan det vara bättre att sprida limmet med Limspridare 6103.

4. Montera och gnid fast SCHÖNOX WSF med verktyget Gnidde. Tryck fast ordentligt. Montera resterande våder med överlapp fram till det svarta strecket. Skär ut hålen i SCHÖNOX WSF, där brunn och rör finns.

Väggnära golvbrunn. Se separat monteringsanvisning.

Montering Rörmanschetter

Rör ska vara fixerade enligt rörleverantörernas anvisningar samt vara fast fixerade i golvet.

5. Pensla SCHÖNOX HA runt rör och trä på rörmanschett.

6. Rörmanschetten ska sitta en bit upp/ut på röret för att säkerställa vattentätheten.

7. Förslut manschetten genom att applicera SCHÖNOX HA över ytterkanten samt ca 1 cm ut på röret.

8. Montera klämring enligt anvisning för JAFO, PURUS och BLÜCHER.

JAFO

Skär ut hålet i SCHÖNOX WSF/brunnsmanschett, följ skärmallens insida.

Ta bort skärmallen.

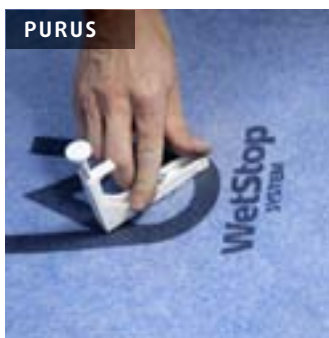

Passa in avsedda skruvar till skruvhålen i brunnen.

Skruva fast för hand.

PURUS

Tryck igenom fotens tapp så att den skär igenom SCHÖNOX WSF/brunnsmanschett.

Gör uttag av hålet och ta upp Purus-knivens fot ur brunnen.

Lägg ner blå klämring.

Tryck ner klämringen med hjälp av den vita silen.

BLÜCHER

Placera den cirkelrunda skärmallen på skruven. Skär ut och markera tapphålen.

Ta bort skärmallen och insats.

Klipp eller skär ut för tapphålen. Tryck tapparna igenom SCHÖNOX WSF/brunnsmanschett.

Skruva fast klämringen enligt Blüchers monteringsanvisning.

Rollade tätskiktssystem -VTv/g₁ och VTv/g₂

Vägg. Börja valfritt med vägg eller golv. Oavsett ska systemen överlappas med 50 mm och kanterna förslutas.

1. SCHÖNOX KH alt SCHÖNOX SPR.
 2. SCHÖNOX SPR
 3. Tätningar.
 4. SCHÖNOX HA.
 5. SCHÖNOX HA.
 6. Fästmassa
2. Ta bort eventuellt damm och lösa partiklar för att få bästa möjliga vidhäftning.

- 3a.** Förberedelse VTv₁: Späd SCHÖNOX KH enligt förpackningen. Borsta in tunt i underlaget och låt torka. Fortsätt därefter vid punkt nr 4.

- 3b.** Förberedelse VTv₂: Applicera totalt minst 0,25 kg/m² SCHÖNOX SPR med WetStop Roller alt Anza Elon, i minst två skikt och så att en jämn film bildas. Torktid skikt 1: ca 30 minuter, rolla första gången lodrätt.

- 3b forts.** Rolla SCHÖNOX SPR minst en gång till och nu diagonalt, för att få bra täckning. Undvik att bilda skum, få blåsor eller små hål. Låt torka. Tar ca 2 timmar, beroende på underlag.

- 4.** Börja med att pensla SCHÖNOX HA i hörnan. Montera manschetten för inner/ytterhörn i blöt SCHÖNOX HA, tryck fast ordentligt.

- 5a.** Tätband WetStop KL. Mät och kapa längderna längs med väggarna. Applicera SCHÖNOX HA i golv/väggvinkeln och övriga vinklar samt montera tätbandet i blöt SCHÖNOX HA.

- 5b.** Självhäftande tätband WetStop SH. Mät och kapa längderna längs med väggarna. Dra bort skyddspappret ca 20-50 cm i taget och montera tätbandet i golv-/väggvinkeln etc.

- 6.** Applicera SCHÖNOX HA runt rören.

- 7.** Trä på anpassad WetStop MP rör-manschett och tryck fast ordentligt.

- 8.** Pensla ett täckande lager SCHÖNOX HA över skarven mellan manschett och underlag.

- 9.** Skikt 1: rolla hela ytan med SCHÖNOX HA (total åtgång minst 1,0 kg/m² i minst två skikt). Torktiden är cirka 2 timmar under normala förhållanden.

- 10.** Skikt 2: När det första skiktet har torkat, ska SCHÖNOX HA rollas en gång till över hela ytan. När allt är torrt (tidigast efter 12 timmar), kan keramik på vägg monteras.

Golv

- 1a.** Förberedelse VTg₁: Späd SCHÖNOX KH enligt förpackningen. Borsta in tunt i underlaget och låt torka. Gå därefter till punkt 2.

- 1b.** Förberedelse VTg₂: Applicera totalt minst 0,25kg/m² SCHÖNOX SPR med Roller alt Anza Elon, i minst två skikt så att en jämn film bildas. Skikt 1: rolla lodrätt, torktid ca 30 minuter. Skikt 2: rolla diagonalt, torktid ca 2 timmar. Kontrollera åtgång!

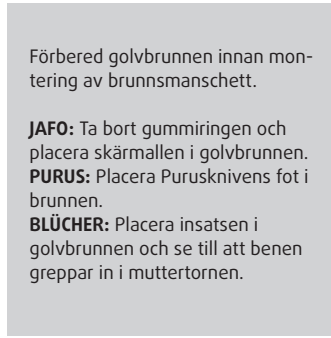
- 2.** Applicera SCHÖNOX HA runt röret.

- 3.** Trä på anpassad WetStop MP rör-manschett och tryck fast ordentligt.

4. Pensla ett täckande lager SCHÖNOX HA över skarven mellan manschett och underlag.

Förbered golvbrunnen innan montering av brunnsmanschett.

JAFÖ: Ta bort gummiringen och placera skärmallen i golvbrunnen.

PURUS: Placera Purusknivens fot i brunnen.

BLÜCHER: Placera insatsen i golvbrunnen och se till att benen greppar in i muttertröten.

Väggnära golvbrunn.
Se separat monteringsanvisning.

5. Avlägsna skyddspappret på WetStop MG brunnsmanschetten och montera över brunns hålet. Var noggrann så det inte bildas luftfickor eller blåsor.

6. Rolla hela ytan med SCHÖNOX HA, totalt minst 1,2 kg/m² i två skikt.
Skikt 2: När det första skiktet har torkat, ska SCHÖNOX HA rollas en gång till över hela ytan. När allt är torrt kan keramik läggas.

7. Montera klämring enligt anvisning för JAFÖ, PURUS och BLÜCHER.

JAFÖ
Skär ut hålet i SCHÖNOX WSF/brunnsmanschetten, följ skärmallens insida.

Ta bort skärmallen.

Passa in avsedda skruvar till skruvhålen i brunnen.

Skruva fast för hand.

PURUS
Tryck igenom fotens tapp så att den skär igenom SCHÖNOX WSF/brunnsmanschett.

Gör uttag av hålet och ta upp Purusknivens fot ur brunnen.

Lägg ner blå klämring.

Tryck ner klämringen med hjälp av den vita silen.

BLÜCHER
Placera den cirkelrunda skärmallen på skruven. Skär ut och markera tapphål.

Ta bort skärmallen och insats.

Klipp eller skär ut för tapphål. Tryck tapparna igenom SCHÖNOX WSF/brunnsmanschett.

Skruva fast klämringen enligt Blüchers monteringsanvisning.

Montera keramik

Välj lämplig fästmassa från SCHÖNOX beroende platta. Blanda massan efter anvisning på förpackningen.

SÄTTNINGSTIPS:

- Planera kapning och montering av plattor innan arbetet påbörjas.

1. Stryk ut och tanda fästmassa på en yta som du hinner montera plattor på inom ca 10 minuter. Fästmassan får inte bli torr på ytan, då fäster inte keramiken.

2. Tryck dit keramikplattan med en lätt vridning.

3. Baksidan av plattan ska vara täckt med fästmassa. Gör ett stickprov och kontrollera detta.

4. När alla plattorna är på plats ska fästmassan torka innan fogning. Oavsett val av fästmassa är ytan fogningsbar efter ca 1 dygn.

Foga keramik

Välj bland SCHÖNOX fogbruk beroende på fogbredd och typ av platta, och blanda enligt anvisning.

FOGNINGSSTIPS:

- Nyanserna på fogbruket kan skilja. Se därför till att ha samma tillverkningsnummer/batchnummer (9-11 siffror). Går inte det, blandar du pul-

ver från de båda tillverkningsnumren och blandar därefter med vatten.

- Olika typer av plattor kan ge olika nyanser på fogen.
- Mörka nyanser av fogbruk är känsligare för att fogen blir flammig när du tvättar plattorna. Tänk därför på att låta fogen bli fingertorr innan du tvättar plattorna för första gången.
- Tvätta diagonalt så undviker du att gröpa ur fogarna.
- Kulörproverna som finns i butikerna är en indikation. Gör ett uppstrykningsprov för att vara riktigt säker på att få rätt kulör.

1. Applicera fogbruket diagonalt över plattorna med hjälp av en fogbräda/gummiskrapa. Se till att fogarna är riktigt fyllda. Undvik att lämna fogbruk ovanpå plattorna. Foga inte för stora ytor åt gången. Tänk på att hålla hörn fria från fogbruk eftersom dessa ska fogas med SCHÖNOX AS eller Våtrumsfog.

2. Innan fogbruket börjar torka (ca 10-30 minuter), tvätta plattorna med en fuktad svamp. Vänta inte för länge, då bränner fogbruket fast på plattorna och går inte att få bort. Upprepa efter behov och avsluta med att polera med torr trasa eller dyl. Byt vatten mellan varje tvättning. Fukta fogarna då och då under första dygnet, t ex med hjälp av en blomspruta.

3. Foga i hörnor och golv-/väggvinkeln med silikon SCHÖNOX AS eller Våtrumsfog. Använd maskeringstejp på båda sidorna om fogen så får du raka och fina kanter.

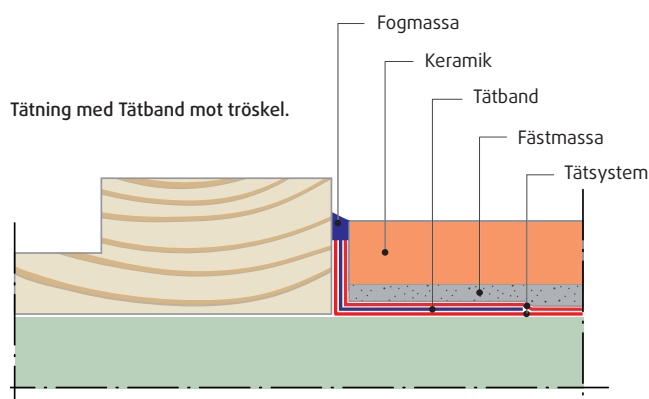

4. Stryk ut och jämna till fogmassan med fuktad fogpinne eller finger. Fukta i vatten blandat med lite diskmedel/såpa.

Tätning vid infästningar och tröskel

I betong: Applicera SCHÖNOX AS eller Våtrumsfog i hålet både innan pluggen sätts på plats och innan skruven dras fast.

I skivkonstruktion: Applicera SCHÖNOX AS eller Våtrumsfog innan skruven monteras. Undvik håltagning och infästning i våtzon 1, använd istället monteringslim t ex Casco SuperFix.

Wetstop checklista och kvalitetsintyg

Stäm av vilka produkter som behövs och åtgång. Det går också utmärkt att använda tabellen för att kvalitetsdokumentera arbetet.

WetStop 1 - Vägledning	Åtgång per m ²	Yta (m ²)/antal	Total åtgång	Det här behövs
Monteringsanvisning inkl checklista				
WetStop 2 - Tätskiktssystem				
WetStop folie system				
SCHÖNOX WSA lim	3,2- 4m ² /kg (4-5m ² /lit)			
SCHÖNOX WSF folie	5 x 1 m, 30 x 1 m			
WetStop rollade system				
SCHÖNOX KH	Efter behov			
SCHÖNOX SPR	0,25 kg			
SCHÖNOX HA	1 - 1,2 kg			
WetStop 3 - Tätband				
Wetstop Tätband SH	120 mm x 15 m			
	120 mm x 30 m			
Wetstop Tätband KL	120 mm x 15 m			
	120 mm x 30 m			
WetStop Vinkelband 3648, OBS! endast i planskarvar	100 mm x 50 m			
WetStop 4 - Inner- och ytterhörn				
WetStop PC, Innerhörn	Efter behov			
WetStop PC-E, Ytterhörn	Efter behov			
WetStop 5 - Rörmanschetter				
WetStop MP, Rörmanschett 10-24 mm	Efter behov			
WetStop MP, Rörmanschett 32-60 mm	Efter behov			
WetStop MP, Rörmanschett 70-125 mm	Efter behov			
WetStop 6 - Brunnsmanschett				
WetStop MP, Brunnsmanschett 370x370 mm	Efter behov			
WetStop 7 - Fästmassa				
SCHÖNOX PFK ☐ PFK White ☐ SFK ☐	1,7 - 2,8			
SCHÖNOX PFK Plus	1,3 - 2,2			
WetStop 8 - Fogbruk				
SCHÖNOX UF Premium, kulör + batchnr*:	Från 0,3 kg			
SCHÖNOX FF, kulör + batchnr*:	Från 0,5 kg			
SCHÖNOX SB Flex, kulör + batchnr*:	Från 0,5 kg			
SCHÖNOX SU, kulör + batchnr*:	Från 0,8 kg			
SCHÖNOX TD, kulör + batchnr*:	Från 0,5 kg			
SCHÖNOX XR, kulör + batchnr*:	Från 0,5 kg			
SCHÖNOX CF, kulör + batchnr*:	Från 0,3 kg			
WetStop 9 - Fogmassa				
SCHÖNOX AS, kulör:	Efter behov			
Våtrumsfog, kulör:	Efter behov			
WetStop 10 - Verktyg				
WetStop Roller S	100 mm			
WetStop Roller L	180 mm			
WetStop Gnidde	300 mm			
Limspridare 6103 (ger ca 1 lit/4-5 m ²)	200 mm			

*Batchnumret består av 11 siffror.

Kvalitetsintyg

Entreprenör: _____

- Ja Nej Har entreprenören behörighet för våtrum?
- Ja Nej Är golvbrunnen utbytt samt fast monterad?
- Ja Nej Lutningen mot golvbrunnen uppfyller BBV 10:1, innan tätskikt applicerades?
- Ja Nej Arbetet är utfört enligt aktuell SCHÖNOX monteringsanvisning för våtrum?

Relativ fuktighet (RF): _____ Temperatur: _____

Underlag vägg: _____

Underlag golv: _____

Datum: _____

Kvalitetsintyg ska vara undertecknat av den som är ansvarig för våtrum. Intyget ska tillsammans med aktuell SCHÖNOX monteringsanvisning för det godkända tätskiktssystemet överlämnas till beställare och nyttjare/boende när arbetet är slutfört.

Kopia av kvalitetsintyg och monteringsanvisning arkiveras för egen dokumentation och för att kunna uppvisas i samband med kvalitetsöversyn.

Akzo Nobel Bygglim AB, 08-743 40 00, www.schonox.se